

PŘEŽITÍ

#01/14

rozhovory, eseje a výzvy

Rejstřík:

- 3 Říkejme si klidně puntíčkování chrobáci
- 15 Vzdělávání jako domestikace vnitřního prostoru
- 23 Majetek a vlastnictví půdy: mimo reflex „levice“
- 26 Jak nás technologie zabíjejí?
- 29 Proti masové společnosti
- 33 Apokalypsa

Říkejme si puntíčkovaní chrobáci

S Johnem Zerzanem o zničení dějin, konci civilizace a nespokojenosti policajtů

Co myslíte, že je důvodem, aby se lidé vzepřeli společenským pořádkům?

Myslím si, že to je především záležitost mladé generace. Roste počet mladých lidí, kteří vidí, že neexistuje nějaká lidská tvář systému, že všechno je to noční můra, která se prodrala do našich životů. Dennodenně jsme konfrontováni s devastací planety, s bídou ve třetím světě a zároveň s vyprázdněním našich životních aspirací. Jsme odcizeni od skutečného prožívání naší existence na této planetě. To je to, co si mnozí lidé uvědomují a proti čemu protestují.

Na tuto kritiku slyšíme v médiích neustále dokola odpověď: „Dobře přátelé, ale nikdy jsme se neměli lépe. O čem to vlastně vůbec mluvíte? Všechno je nádherné. Každý je šťastný. Vy to tu chcete všechno jen zničit. Nechápeme vás.“ Ovšem tento způsob diskreditace kritiky systému je samozřejmě jen další částí toho hrozivého přízraku, který se nad námi zvedá. Ale tahle diskreditace a omílání frází o tom, jaké vlastně máme štěstí, že žijeme v kapitalismu, nemohou trvat donekonečna. Děje se

něco, co nechce všechny tyhle sračky nechat tak, jak jsou.

Co přesně se děje? Spousta lidí si začíná uvědomovat, že nechce dál nahrazovat své žití pouhým přežíváním v kleci prázdnoty. Lidé zjišťují, že už nechtějí žít podřadný život ve službách systému, který ničí Zemi. Už nadále nehodlají přijímat mediální, politický a ekonomický systém, který odmítá uznat skutečnost, kterou vidíme každý den na vlastní oči.

Skrze média zprostředkovaně zjišťujeme, že za násilí mohou videohry, za krádeže drogová závislost, hladovějící třetího světa jsou lenoši a stávkující zase rozmarní flákači atd. Akorát ta ekologická krize je taková skvrna na make-upu komedianta jménem média. Ta se prostě ukazuje jako až příliš reálná na to, aby se dala překročit. Ale tu zastřel rouškou. O té raději nemluví. Zkrátka, vládnoucí elita použije jakékoli výmluvy, aby zastřela skutečnou povahu moci. Její hnilobu, která bude postupem času pohlcovat více a více lidských životů.

Jak dlouho budou mocenské struktury schopny tvrdit, že před sebou máme zářnou budoucnost, že na všechny otázky existují odpovědi a že jdeme tou zaručeně nejsprávnější cestou? Myslím, že se mi za nějaký čas už nepodaří najít nikoho, kromě placených ideologů, jako jsou politici nebo mediální mašinérie, či bossů korporací, kdo by byl ochoten obhajovat kapitalismus a jemu podobný mocenský systém.

Co se týká hnutí odporu, mohu říci, že se konečně dostáváme k bodu, kdy skutečně klade důraz na emancipaci lidského života.

Máte tím na mysli tzv. revoluci každodenního života? Ano. Přesně to.

Ale pokud vím, tak ta není až takovou novinkou. Již předešlá hnutí se dožadovala změny sensibility. (1) Jistě, také se na ně dnešní anarchistické hnutí odvolává. Mám ovšem pocit, že teprve dnes je dostatečné množství lidí ochotno změnit své životní postoje a nečekat na nějakou vybájenou revoluci. Jestliže marxisté jako první začali hovořit o revoluci jako o dlouhodobém procesu, mám pocit, že dnešní anarchisté to jako první začínají naplňovat.

Jde ovšem o to, že mnoho lidí, a právě především členů a členek anarchistického hnutí, nakonec končí jen u toho životního stylu. Berou pak aktivismus jen jako nějakou módu a nebaví se tím. A já si myslím, že je důležité, aby se lidé především bavili tím, co je pro ně důležité a aby to nebrali jen jako další povinnost.

Ano, to je také možné. Moc klade mnoho nástrah jakýmkoli subverzivním aktivitám. Jednou z nich je paradoxně jejich „popularizace“. Jde o proces, kdy korporační

média uchopí nějaké hnutí, předtím z něj samozřejmě vyprázdní veškerý jeho obsah, a interpretují ho jako módní vlnu. Mnoho mladých lidí se pak pouze z důvodu být „in“ rozhodne vypadat jako ti v televizi... Hnutí se rozloží, protože ztratí svůj obsah.

Máte pocit, že se to může stát i hnutí alterglobalizačnímu, potažmo anarchistickému, černému bloku či zeleným anarchistům? Může. Čím větší, a tím pádem méně přehlédnutelné to či ono hnutí je, tím více se vystavuje nebezpečí zprofanování. To je také důvod, proč je dobré mít spoustu vlastních mediálních prostředků, které celkem účinně uvádějí věci na pravou míru. Jinou otázkou je, jaká bude budoucnost alterglobalizačního hnutí. Myslím, že se výrazně změnilo. Opustilo svou radikalitu a jeho definice systému již není tak břitká jako v Seattlu.(2)

Můžete to rozvést? Hodně jsem o tom přemýšlel a pro mne osobně Seattle znamenal zásadní posun od hnutí v šedesátých letech. Ovšem bohužel, jedna vlaštovka jaro nedělá. Přesto je dle mého názoru alterglobalizační hnutí stále velkým příslibem. Jde o to, co dnes pod tímto pojmem chápeme. Různé ideologické skupiny, které se do tohoto hnutí vtěsnaly, aspirují na získání moci.

Ovšem jedinou alternativou, jak vytvořit další symbolický systém, je vzdát se aspirací na vytváření další „civilizace“. V Seattlu bylo mnoho skupin lidí z různých sociálních vrstev, různého věku a různých názorů, ale měly jedno společné – přišly protestovat proti moci a ne vytvářet její další zrcadlo. Vznikalo tam nové hnutí, které začínalo chápat, jak se věci mají. Možná, že to je pouze můj osobní dojem, ale já jsem z toho měl pocit, že tam zatraceně mnoho lidí prostě odmítlo veškerá pravidla, kterými jim systém vymýval mozky.

Myslím si – a možná se opět mohu mýlit – že to, co se stalo v Seattlu, nemělo moc společného s WTO. Mám dojem, že tu bylo jasné, že WTO je jen špička ledovce. Protestující především věděli, že existence nebo neexistence WTO ve skutečnosti není rozhodující. I kdyby se tato organizace zrušila, nic to v podstatě nezmění.

A o čem by ta změna měla být? O všem. Váže se k tomu jeden zážitek, který se mi neustále vybavuje, když o tomhle uvažuji. Viděl jsem v ulicích Seattlu zajímavý rozhovor mezi mužem středních let a o polovinu mladším chlapcem. Ten starší popisoval všechny podrobnosti o WTO, jak je netransparentní, antidemokratická a tak podobně, a jak bychom se s ní měli vypořádat. Chlapec po chvíli ztratil pozornost a pak se na něj pouze podíval a řekl: „Neznám všechny ty podrobnosti, o nichž jste vykládal, ale vím, že nenávidím mocipány.“ Ten starší chlapík z toho byl úplně vykolejený. Byli ze dvou různých planet. Na jedné žijí liberálové, kteří sice

mají detailní přehled o nějaké konkrétní organizaci, ale unikají jim souvislosti. Na druhé žijí lidé, kteří říkají: „Je to celej tenhle systém, kterej stojí za hovno.“

V šedesátých letech zazněl především apel na reformu systému. A jestliže by k ní nedošlo, revoluce by nebyla nikterak radikální. Očekávali jsme velké změny, které měly dle našeho názoru logicky nastat, protože pro ně bylo velmi mnoho lidí. Nikdy nenastaly. Sedmdesátá léta pro nás začala především kladením otázek: Co znamená heslo „revoluce na prvním místě“? Jakou o ní máme představu? Došli bychom tak k nějaké skutečné změně? Jdeme správným směrem? Nyní o více než třicet let později je revoluční hnutí mnohem méně optimistické a idealistické. Zároveň ale také není obětí různých iluzí.

Nikdy jsme pořádně nepřemýšleli o technice, jak je důležitá pro kapitalismus. Nikdy jsme se skutečně nezabývali médií, jak vytvářejí předobraz „pravdy“. Nezabývali jsme se ani technologií moci a jak je právě moc u revoluce zrádná. I tzv. revoluce každodenního života nám byla relativně cizí. To vše dnešní hnutí vidí jako zásadní otázky. Navíc stále zřetelněji ukazuje na rozdíl mezi tím, jaká by společnost měla být a jaká ve skutečnosti je.

Vyplývá z toho tedy, že v současnosti žijeme v revoluční atmosféře? Ne tak úplně. Současný systém je obrácenou tvář totality a ve společnosti převažuje názor, že máme nějakou, sice omezenou, ale přesto svobodu. Skutečně, můžeme si vybrat mezi přijetím systému a jeho odmítnutím. Ovšem problém je v tom, že když ho odmítneme, tak to pro nás bude mít drastické následky. Skutečně nevím, v čem je ta svoboda natolik jiná než v nějaké takzvané diktatuře. Přejde mi, že je vcelku jedno, skončí-li člověk na ulici nebo ve vězení. Ale hnutí, které se vzpírá takovéto formě moci, má mnohem větší šanci dojít ke skutečné změně principu lidské existence. Takže abych odpověděl na otázku, v současnosti není revoluční atmosféra, ale ve chvíli, kdy bude, je naše hnutí schopno uskutečnit své sny a naděje bez toho, aby nastolilo novou formu moci.

Kdybychom to měli převést do praktické roviny, co by z toho pak vyplývalo?

Na jednu stranu je tenhle systém natolik zkrvavený, že cokoli uděláme proti němu, je smysluplné. A je vcelku jedno, jestli to znamená ochranu biodiverzity nebo snahu pomoci mláceným ženám. Ale všechny tyto počiny jsou v podstatě obranou proti útokům systému.

Co to znamená zaútočit? To je obtížná otázka, protože někdy bývá teorie ve světě jednotlivých praktických kroků seznána jako nepostačující, nebo naopak příliš náročná. Ale myslím, že má smysl neustále a neustále bořit rituály moci. Narušovat

funkci všech jejích institucí, s nimiž jen můžeme přijít do styku. V praxi to znamená vyhlášení permanentní občanské neposlušnosti. Vytrhnutí mýtů, jež jsou kolem institucionálního rámce žití opředeny, z jejich kontextů tím, že je prostě můžeme při jakékoli příležitosti pošlapávat, vulgarizovat, zesměšňovat. V praxi to znamená nahradit společenský systém.

Jak jste ale sám již dříve naznačil, jedinec, jenž by takto jednal, by byl rázem tvrdě postihnut. Těžko si dokážu představit, že bych přišel třeba na úřad, začal tam dělat opičky, poté bych si zažádal v zaměstnání o pětiletou dovolenou a přitom šéfovi vytrhnul zub. To by se asi dosti tvrdě podepsalo na mých existenčních možnostech... Jistě, ale jaká přímá akce není nebezpečná? Tahle by mimochodem měla i velmi vtipný ráz.

Ovšem většinu přímých akcí nedělá člověk tak úplně sám a navíc se jimi nenechává alespoň neodvolatelně pro nic za nic marginalizovat.

To je fakt. Otázkou ovšem je, jaký je rozdíl mezi materiální marginalizací lidské bytosti a neustálou odcizeností jeho života. Takhle byste alespoň skutečně mohl prožít zajímavé dobrodružství:-) Nenechám společnost, aby mě zabila.

Rád bych se vrátil k oné revoluční atmosféře. Co to vlastně znamená? Chápu pod tím to, že lidé porozumí tomu, jak je celá struktura téhle společnosti nebezpečná. Od začátku do konce. Jinými slovy, první věcí, na kterou je třeba poukázat, je, jak šílené je hrát podle pravidel společenského řádu. Představa toho, že se vám někdy pomocí reforem podaří zastavit nebo zásadně zpomalit monstrózní rozvoj kapitalistické technologie a civilizace, je pošetilá.

Budoucnost environmentálního hnutí dle mého názoru závisí na tom, jak široký a zároveň hluboký záběr se mu podaří získat. To je ta otázka, která musí být zodpovězena. Nedávno jsem přemýšlel o hnutí Earth First! (3), které křičí: „Neuznáváme žádné kompromisy při obraně matky Země.“ Ale co to ve skutečnosti znamená? Kompromis? Jak můžeme vědět, co to je kompromis? Je to společenský koncept. A my všichni jsme již kompromis volky nevolky udělali, protože jsme součástí systému. Potřebujeme si ujasnit, co skutečně chceme a co máme na mysli.

O co jde, upřesníme-li to? Jde o to, že se musíme rozhodnout a uvědomit si, zda-li chceme skutečně zastavit industriální společnost, její dějiny a společenský koncept Leviathana, jenž opanuje lidské bytí. Myslím si, že mnoho lidí, i když bude sociální klima seberevolučnější, se stále nebude moci zbavit materiálních závazků a pozic.

Je to tedy opět otázka, zda společnost bude ochotná změnit své chápání

světa. Ano, já myslím, že musí. Chce-li ještě vůbec existovat. A chce-li, aby její existence byla smysluplná a přínosná. Jistě si dokážu představit, že mnoho cílů revolučního hnutí bude mít pro lidi zvyklé uvažovat pouze v rámci mocenského systému nepochopitelné rozměry. Především pro lidi západního světa to pak bude i hotové vytrhnutí veškerých jejich dosavadních sociálních zvyků z kořenů. Ale navzdory všemu respektu vůči lidem, kteří mají jiný názor než já, si myslím, že revoluční hnutí musí své základní cíle ve společnosti prosadit. Prostě proto, že tady již nelze oddělit a separovat svobodu na několik lokalit.

Často slýchám, proč si tedy nezalezu někam do pralesa, nesvítím si tam loučí a nedržím klapačku. Z několika důvodů – protože bych jednou svou louč rozžal nad vykácenou mýtinou, protože se mi nechce podlehnout moci a zbavovat se odpovědnosti. Kdybych nakrásně odfrčel do toho pralesa, odpovědnosti za destrukci planety se nijak nezbavím. Nejde o to nečinit něco zlého, ale zabránit tomu, aby něco zlého bylo činěno. Takže kromě toho, že si nikterak nepomohu, navíc ještě budu v pozici vyhnance. Copak nespokojení lidé, kterým se nelíbí plýtvání společností, totalita moci, to, že se vládnoucí pařát rozevírá nad celým lidským pokolením a přitom je nějakým záhadným způsobem neviditelný pro většinu těch legračních dvounohých bytostí, kterým se říká homo sapiens sapiens... Copak všichni odpůrci tohoto systému mají být vykázáni do vyhnanství? Nasrat! Mohu to úplně klidně otočit a zeptat se těch velkorysých pánů a dam, co mne posílají do pralesa: Proč si nečicháte sami, zavření někde ve vakuovém prostoru se svým čtyřkolým miláčkem, všechno to svinstvo, co z něj jde? Proč si nelijete všechny ty toxiny pouze a jenom do svých lahodných drinků? Proč je cpete do řek, kde se koupou naše děti? Jen si je užijte sami... A tak bych mohl pokračovat. Jde o to, že důsledky technologie, vliv moci a globální dopady odcizení člověka od přírody nejsou nějakou záležitostí, kterou by si mohli užít jen ti, jimž se to líbí.

V tomto případě prostě zbývají dvě řešení. Buď bude naše hnutí zkrátka a jednoduše stejné jako různé nevládky a bude se skrývat za štítem „demokracie“ a „respektu vůči ostatním“, nebo skutečně vynaloží všechny síly pro to, aby vymýtlo ze společnosti mocenská dogmata a sociální paradigmata, jež uvrhují člověka do poroby.

Jste tedy pro to, aby se z hnutí stala jakási avantgarda? Nikoli, jsem proto, aby hnutí reflektovalo zájmy lidí. Je ale logické, že se bude snažit prosadit své zájmy vůči ostatním. Vůči komukoli. Jsou to veškeré naše životní aspirace. A nejen naše, jsou to životní šance pro naše potomky a v některých ohledech i pro ty, proti nimž protestujeme. Hnutí bojuje jen a jen za sebe. Ale proč by nemělo bojovat o své

právo na život takový, jaký jeho členové a členky chtějí, i proti vůli lidu? Nemám jediný důvod respektovat vůli společnosti, která by mne mohla poslat do záhuby. Ať už v kapitalismu, nebo v jakémkoli jiném systému.

Revoluce proti všem předchozím revolucím.

Rád bych se v našem rozhovoru vrátil o něco nazpět. Zdá se mi, že jsem tam našel rozpor. Na jednu stranu kritizujete Earth First! za její nekompromisní postoj při obraně Země a tvrdíte, že kompromis je společenský koncept. Na druhou stranu ale již neuznáváte možnost dohody při vytváření nové společnosti... Opravte mne jestli se mýlím... Pod pojmem kompromis jsem měl na mysli dohodu v prostředí podobných skupin. Například tedy mezi primitivisty a postindustrialisty. (4) Dokážu si velmi dobře představit uzpůsobení společnosti do mnoha různých tváří – s jinými životními návyky a hodnotami. Jsou však některé principy, které zkrátka společnost jako taková, aby se vymanila z mocenských struktur, musí popřít. Nepopře-li je, vytváří novou moc a je úplně stejná, jako civilizace, proti níž bojovala. Maximálně s tím rozdílem, že se změní role utlačovatele a utlačovaného.

Zmínil jste určitou ochotu dojít ke kompromisu mezi sociální ekologií a primitivismem. Mohl byste popsat rozpory, které ze mezi těmito ideovými cestami nacházejí? Primitivismus není pouze hlubinná ekologie sama o sobě. Netýká se pouze záchrany přírody, ale zároveň rozvádí i jiné modely společenských vztahů. Stejně tak ani koncept sociální ekologie, tak jak ji známe třeba od Murraye Bookchina, není pouze o vztahu člověka a přírody. Vytváří i nástin alternativní společnosti. Nebo chceme-li, alternativního společenského či individuálního jednání. A ať již v nástinu fungování alternativní společnosti nebo v hodnotovém žebříčku a dokonce i v přístupech k oné záchraně přírody nacházíme mezi hlubinnou a sociální ekologií – u obojího samozřejmě v anarchistickém podání – mnoho rozporů, jež jsou zásadní.

Nevím, jaký rozsah má váš časopis, ale asi ne dostatečný na to, abych zde popsal všechny rozpory hlubinné a sociální ekologie. Přistoupím-li tedy k těm nejzásadnějším, jedná se u sociální ekologie především o využívání vědy a technologií, přístup k dějinám a jejich úloze při tvorbě symbolického systému a o v podstatě antropocentrický postoj. Jsem přesvědčen, že civilizaci je třeba demontovat včetně jejích samotných základů. Proces tvorby dějin a jejich interpretace je poté jenom vyvrcholením snah o legitimizaci „pravdy“ moci. Dějiny jsou v podstatě iluzí, která je braná jako skutečnost, a snahou o naprosté ovládnutí minulosti. Také si myslím, že nemá smysl obracet se s důvěrou k postindustriální

společnosti, protože industrializace v jakékoli formě je opět jen a jen snahou o získání autority nad okolím – přírodou. Nicméně, rozdílný přístup hlubinné a sociální ekologie k pojetí člověka v přírodě vidím jako nejzásadnější a asi nepřekonatelný problém.

Máte pocit, že sociální ekologie, a konkrétně Murray Bookchin, se přiklání k antropocentrismu, jenž by dával přírodě pouze instrumentální hodnotu? To rozhodně ne. Určitě alespoň ten Bookchin ne. Nicméně jejich východiska je nakonec stejně k určité podobě antropocentrismu přivedou. Ovšem ne k tomu, jež je vůči přírodě odcizený a vykořisťovatelský. Primitivistům jde ale o princip rovnosti, respektu a solidarity, jehož přijetí ve vztahu k životnímu prostředí je naprosto nutné. A tento princip nelze prosazovat skrze vnímání role člověka jako hybatele.

Nicméně mám pocit, že v Our synthetic enviroment (5) píše Bookchin právě o vzájemném respektu a sociální a ekologické solidaritě, když v rámci ekosystému rozvíjí myšlenky anarchokomunismu a mutualismu... Jistě, tyto myšlenky ale nelze rozvíjet dále, je-li jejich jediným hybatelem člověk. Samozřejmě jde o úhel pohledu, který k životnímu prostředí ten který z nás zaujímá. A možná i v tomhle by nakonec hlubinná a sociální ekologie našla pár bodů, v nichž by si navzájem přikývly.

Vraťme se tedy zpět k primitivismu. Co to znamená zničit dějiny? A jak dosáhnout dekonstrukce civilizace? Znamená to vymanit se ze soukolí zinstitutionalizovaného vědomí. Míra odcizení v technologické civilizaci je až neuvěřitelně bijící do očí. Dějiny jsou jedním ze stavebních kamenů této civilizace. Když Fredy Perlman tvrdí, že jsou tu pouze pro to, aby udržely vlastnictví a rituály moci, já mohu ještě dodat, že jsou snahou o neustálou kontinuitu poroby a otrockého řádu, který přináší spolu se západním pojetím světa. Dekonstrukce civilizace je pak nutně založená na naprostém odposvátnění nabubřelého egoismu současné společnosti.

Civilizace je postavená na dějinách a revoluce, která půjde proti civilizaci a všem jejím výtoky, musí odhalit hrůznou tvář dějinného pojetí sebezbožnosti. Rozvoj jednotlivce přece nemusí být vždycky materiálního charakteru. Znamená to vlastně, že tato revoluce by šla proti výsledkům a výtoky všech minulých revolucí. A ne, jak tomu v minulosti bylo zvykem, jen proti výsledkům revoluce předcházející.

Nezbytná potřeba práce (u Marxe) a nezbytnost sebeovládání (u Freuda) vedou k té samé věci: civilizaci. Tato špatná přikázání definitivně odvrátila lidstvo od přírody a přinutila ho upnout se k dějinám jako k neustále se prodlužující kronice masových

neuróz, jak napsal Turner. Freud věřil ve vědecký či matematický úspěch coby nejhodnotnější okamžik v civilizaci, která podle něj docela přesvědčivě vypadá, že je schopná zajistit fungování symbolické přírody. A nakonec řekl, že neurózy jsou cena, kterou platíme za největší krok směrem k blahobytu člověka.

To pro mne zní neúnosně. Civilizace je dosaženo a udržuje se v pohybu jen díky neustálému tvoření symbolické pravdy, která je do nekonečna omílána ve všech jejích komunikačních prostředcích. Ale problém je, že nakonec zjišťujeme, že jedinou pravdou je pravda moci. Což je samozřejmě nesmysl. Nicméně v prostředí korporálně státních struktur je ten, kdo se rozhodne mít svou pravdu, označen za lháře. A lež je zřejmě, podíváme-li se na brutalitu trestů za ni, velmi nebezpečná. Ovšem můžeme to obrátit: Lež, která se snaží trestat ty, co mají pravdu, je skutečně velmi nebezpečná. Nicméně to jediné, co zaručuje její fungování, je to samé, na čem stojí celá civilizace: Odcizení a vykořisťování.

Jakou roli má v tomto konceptu boj s technologií? Boj proti technologii a vědě je nesmírně důležitý. Nejen kvůli nim samotným. Není to pouze snaha zabránit hrozbám, jež technologie a věda přináší životnímu prostředí. Jedná se zároveň i o boj proti tomu, co je s nimi spojeno: odcizení člověka od přírody; mýtus vědeckého pokroku a zaručeně správných odpovědí, které nám věda může poskytnout; nové náboženství, které věří, že každý problém se dá vědecky vyřešit. Zároveň je technologie jedním z nejdůležitějších stavebních kamenů moderního kapitalistického řádu. Umožňuje dosáhnout nadvlády nad přírodou. Ale na to si vlastně můžeme jen hrát. Stává se však i prostředkem k ovládnutí méně technologicky vyspělých společností a je v ní obsažen klíč ke konstrukci civilizace založené na uzurpaci individua a vyprázdnění vztahů v kolektivu.

Od kdy se to děje? Od počátku lidských dějin. Tedy od neolitické revoluce. Veškerá touha po efektivitě a ovládnutí sfér do té doby člověku neznámých – jeho okolí – začíná právě ve chvíli, kdy si ta či ona společnost poprvé dokázala vytvořit nějaký dějinný koncept svého rozvoje. Dějiny jsou průvodním znakem technologizace společnosti. Jakákoli technicky vyspělá civilizace vždy nutně potřebovala dějiny k tomu, aby se mohla rychleji rozvíjet. S tím přichází na scénu vývoj písma a jazyka jako abstraktního způsobu ovládnutí a abstraktní míry jako vymezení soukromého majetku. Ve chvíli, kdy společnost začala znát dobře svou historii, samozřejmě v kontextu vládnoucí elity, dokázala se mnohem dynamičtěji vyvíjet a získávala stále větší a větší moc. Nebyla již odkázána na paměť jedné nebo dvou generací. Dokázala si vytvořit vlastní schéma minulosti, což v praxi znamenalo, že děti přestaly pocítovat nutnost vazby se svými rodiči. Od té doby již nepotřebují, aby

překonávaly své rodiče a nechávaly se od nich poučovat. Lidstvo se, jak se tomu dnes říká, odpíchlo od bodu nula a namířilo do éry moderního člověka.

Zároveň s tím, jak technologie vznikala, dávala novou moc svým vlastníkům. Přírozeně rovnostářské vztahy, jak je popisuje například Clastres v Kronice indiánů Guayaki (6), v té chvíli přestávají fungovat. Technologie přináší spolu s vlastnictvím půdy odcizení člověka od přírody, což v důsledku znamená nástup monstra jménem lenní panství. To je schéma, které až do dnešních dob určuje lidské osudy podle velmi elitářského klíče.

Chápu to správně, že cílem hlubinné ekologie je tedy odstranění důsledků neolitické revoluce? Ano. Máme-li bojovat proti civilizaci, musíme jít k jejím kořenům, proti výsledkům neolitické revoluce. Proti chiméře pokroku, blahobytu, konzumerismu a ovládnutí. Nejde o to, proti jaké revoluci se stavíme, ale o to, že chceme dojít ke společnosti od přírody neodcizené. Neznamená to, že musíme vypadat jako pravěcí lidé. To je naprosto neuskutečnitelné a je to nesmysl. Spíše se jedná o změnu hodnot tak, abychom se nesnažili vytvářet si mocenskou pozici nad ostatními lidmi a přírodou. Abychom zastavili vykořisťování a odcizení, jež obepíná lidskou existenci od nástupu civilizace. S tím je spojeno i odtechnologizování společnosti, o níž jsem již mluvil. S tím je spojeno i zavržení dějin s jejich zkresleným výkladem minulosti a s jejich touhou po zachování dědictví mocenských elit.

Komu by se chtělo bránit systém?

U těch dějin bych rád ještě chvíli zůstal. Právě Pierre Clastres ve své knize Kronika indiánů Guayaki píše, že se jejich společnost zhroutila ve chvíli, kdy se mezi nimi usadili konkvistadoři a začali s nimi žít. Přestože se jim fungování společnosti v kmenech amazonských indiánů líbilo, zničili ji tím, že jí začali psát dějiny. Znamená to, že primitivismus je tedy opět revoluční koncepcí, která potřebuje být naprosto globální, protože kdyby nebyl, hrozí mu něco podobného jako onomu indiánskému kmeni? Dá se to tak říci. Ovšem opět, nelze si myslet, že například vůbec nebude fungovat jazyk, tak jak ho známe, že nebude existovat jakýkoli záznam minulých činů atd. Pokud se na primitivismus díváme s odstupem, musíme ho brát do značné míry jako hodně přemrštěný koncept. Jde o to, aby se lidské chápání a cítění spíše posunulo k hranicím anarchistických myšlenek spojených s co největším odstraněním té techniky, která jakýmkoli způsobem může závažněji poškozovat životní prostředí. Jde o dlouhodobý proces, který je ale nutné v nejbližších chvílích zahájit. Je jedno, jestli si jeho nositelé budou říkat anarchisté, komunisté, primitivisté nebo třeba puntičkovaní

chrobáci. Důležité je, aby revoluční hnutí nevytvářelo nový symbolický systém, novou civilizaci, další společnost, která bude založená na otroctví, porobě, odcizení atd.

Nemyslím si, že společnost, jež by vznikla na hodnotách vzájemného respektu, svobody a solidarity a nebyla by odcizená, by tvořila dějiny, jejichž účelem by bylo vlastnictví. Stejně tak jako nevěřím tomu, že by dál pokračovala v ničení Země a podobných věcech.

Dosud jsme se bavili především o vzdálených horizontech možností, jak se vzepřít otrockému řádu „blahobytu“, dějin a odcizení našich životů. Nyní bych se ale na závěr našeho rozhovoru rád zeptal, co by podle vás měli a mohli lidé dělat v blízké době? V kinech jsme nedávno mohli vidět například film Fight Club (v ČR známý pod názvem Klub rváčů – pozn. autora), který je absolutně proti konzumu. Hlavní poselství tohoto filmu je jasné: Život, jehož účelem je konzum, shledává naprosto nešťastným a absurdním. Konzumerismus je mor, který zachvátí mozky mnoha lidí. Já si však myslím, že takto nemohou příliš dlouho žít šťastně.

Popravdě řečeno stále doufám, že vládnoucí struktura je k zániku blíže, než si myslíme. Kdybychom věděli, jak na ni vyvinout nátlak, měla by daleko méně podpory. Takže si myslím, že není od věci ptát se, kde a jak zaútočit (a nemluvím pouze o fyzickém, násilném útoku). Díky tomu se celý systém může zhroutit. Nehodlám už nikdy brát jako dané, že civilizace má a vždycky bude mít značnou podporu. Stejně tak si nemyslím, že svržení této struktury musí být neskutečně krvavý zápas. Kdo se za ni skutečně postaví? Kdo ji bude bránit? Kdo tento systém podpoří a uvěří mu? Jistě, mluví se o tom, že vládnoucí elita je po zuby ozbrojená. Má na své straně policii a armádu. Ale i to jsou jenom lidé. Možná to je ale jenom moje přání a nesmyslná představa.

Zároveň je pravdou, že během mnoha stávek, převážně v 19. století, se bezpečnostní složky vzepřely rozkazu. Odmítly postřílet stávkující dělníky a párkrát se i přidaly na jejich stranu. Celé regimenty. Jasně, zatím se to na žádné alterglobalizační demonstraci nestalo. V Janově zabili Carla Giulianiho. Možná je to jenom nějaké moje sci-fi, ale v nějakou chvíli, na nějakém místě může postávat pár policistů, kteří se kolem rozhlédnou a pak si řeknou: „Do prdele s tím, přece nebudu střílet na neozbrojený lidi, abych bránil stát korporací.“

Poldové to nemají lehké. Uvědomíte si to, když se podíváte, kolik je mezi nimi alkoholiků, sebevrahů apod. Nevypadá to, že by byli zas až tak šťastní a spokojení. To, jakým způsobem se jejich životy stávají prázdnějšími a nepotřebnějšími, čili jaké mají společenské uznání, je neuvěřitelné. Nemyslím si, že při tom všem to bude s

tou jejich loajalitou tak horké. Neříkám, že si všichni sundají uniformy a budou nazí tancovat v ulicích, na nichž budou sázet stromky. Ale nejsem si tak jistý, že jsou to všechno zrůdy odtržené od reality. Naopak, jsou ze strany státu vykořisťováni, ze strany života odcizení a ze strany nás obyvatel... všeobecným konsensem posílání do hajzlu. Ani armáda to nemá lepší. Kdo by chtěl bojovat a na rozkaz nějakého neduživého kokota ve vládním křesle zabíjet a možná i umřít kvůli tomu, že si nějaký prezident léčí svůj komplex vůči dějinám? Nebo že se nějaká vlivná kapitálová skupina snaží překlenout své problémy se zisky... Je to ujeté. To všechno, co je kolem nás, v čem žijeme, co se nazývá moderní společností, kapitalismem a já nevím jak ještě, to všechno má jednodušší název – naprostá sračka. Celý tenhle systém je natolik nepřátelský a sebevražedný, že neznám žádnou jeho část, kterou by mělo smysl zachraňovat. Když lidé porozumí tomuto – a pochopí, že systém ničí planetu – osvobodí je to k tomu, aby uchopili život do svých rukou a začali žít tak, jak sami chtějí.

- Poznámky:** 1. Pod pojmem senzibilita je myšleno cítění. Tedy změna životních hodnot a zároveň získání hrdosti na svůj názor. Prosazovali ji surrealisté, poststrukturalisté i situacionisté.
2. Demonstace proti Světové obchodní organizaci WTO (World Trade Organization) v americkém městě Seattle v roce 1999.
3. Mezinárodní platforma radikálních obránců životního prostředí a zelených anarchistů. Více informací na www.ecn.cz/zemepredevsim [1] a www.earthfirst.org [2].
4. Primitivismus a postindustrialismus jsou environmentalistické koncepce. Primitivismus se chce vrátit do stavu před vznikem civilizace, která je podle jeho stoupenců zdrojem ničení životního prostředí. Postindustrialismus předpokládá, že společnost již překonala fázi, kdy hlavním tahounem jejího rozvoje byl průmysl, a nyní může mimo jiné překonat ekologickou krizi zaváděním šetrných technologií.
5. První dílo Murraye Bookchina věnované ekologii, vydal ji pod pseudonymem Lewis Herber roku 1962. Představuje jedno ze zakladatelských děl novodobého environmentalismu – sociální ekologie.
6. Clastres, Pierre: Kronika indiánů Guayaki; Argo, Praha 2003 – jedná se o knihu o indiánských kmenech žijících poblíž řeky Amazonky. Studie anarchistického poststrukturalisty se zabývá především fungováním společnosti v rámci sociální soudržnosti a respektu vůči životnímu prostředí

Rozhovor, z něhož vzešel náš název Puntíčkovaní chrobáci, jsme si dovolili převzít od *A-kontra*. Rozhovor probíhal chatovou formou již v roce 2004.

Vzdělávání jako domestikace vnitřního prostoru

Od raného dětství se učíme, že vše, co je ve světě, existuje v potravním řetězci jako “zdroje” pro spotřebu těch výše v hierarchii a zároveň jako spotřební “zdroje”, které jsou níže v této dravé hierarchii. Také si namlouváme, že život v přírodě je plný smrtelného nebezpečí, hladovění, a že nás civilizace ušetřila krátké a brutální existenci. Jako dětem se nám tak dostává víry, že život v civilizaci je pro nás dobrý, ve skutečnosti dokonce nezbytný pro naše přežití.

Dnešní civilizace, konkrétně Evropská/Západní, vděčí za svou existenci zemědělské revoluci, která byla započata v Úrodném půlměsíci s domestikací pšenice dvouzrnky na Blízkém východě kolem roku 17 000 B.P. – události následovala domestikace psů v jihovýchodní Asii okolo roku 12 000 B.P., a nezávislé souběžně civilizace v Severní Africe kolem roku 11 000 B.P. [1] Příchod nové koncepce jídla jako paliva této sociálně-environmentální praxe, svedl některé lidi k tomu, aby změnili svou existenční strategii z těch, kteří vycházejí z chápání životního prostředí jako divokého nebo existujícího pro své vlastní účely za podpory rozmanitosti života, k vidině světa jako existujícího pro lidské účely, který má být spravován, vlastněn a konzumován.

Takže civilizace začala nejen jako zemědělská revoluce, spíše došlo k revoluci v ontologickém a monokulturním pojetí světa jako existujícího pro lidské užívání a spotřebu, čímž byla vytvořena potřeba pro takové pojmy jako zdroje, hierarchie a práci. Protože civilizace má své kořeny v přivlastnění si potravin a “přírodních zdrojů”, stejně jako otrocké práci (psi, koně, krávy, ženy, horníci, zemědělci, et al), všechny z našich dnešních institucí se bezděčně upínají k těmto potřebám a konstrukcím, které byly vytvořeny touto monokulturní perspektivou. Toto je důvodem toho, proč každá moderní instituce nebo společnost zahrnuje oddělení “lidských zdrojů”, a tím je spojena se spravováním, zabíjením a ochranou vlastnictví “přírodních” a dalších zdrojů. [2]

Proto vše, včetně člověka, se stalo “profesionalizovaným”, a tak rozděleno do genderových, etnických, rasových a jiných kategorií, které se specializují v určitých oblastech práce, čímž spadají do vymezených nik “potravního řetězce”. Jazyk reflektuje tyto kategorie a naturalizuje útlak. Například v evropských jazycích se lidstvo sjednotilo s mužstvem. Slovo “žena” nám nevědomě umožňuje akceptovat, že ženství přináší aspekt lidství, které vymytí naši (female) živočišnost, a tím vylučuje depersonifikaci nelidských zvířat od výsad přiznaných některým zvířatům (malé skupině primátů) o příslušnosti k “lidstvu”. Navíc oddělením těchto kategorií lidstva, živočišnosti, ženství, mužství, rasy, etnika, et al., jazyk zahaluje rasistickou, speciesistickou a patriarchální podstatu civilizace, kde lidské a nelidské ženy byly zařazeny do třídy, která se specializuje na výrobu lidských a nelidských zdrojů.

Již jako děti jsme tak neprogramováni pomocí jazyka akceptovat naše “specializovaná” místa a role v cyklu útlaku. V důsledku toho byli Afričané nuceni k práci na plantážích či v dolech. Nižší nebo vyvlastněné třídy v Evropě, byly proměny v nevolníky a pak do továrních dělníků. Abychom jmenovali několik příkladů, krávy se staly “jídlem”, koně prací a/nebo zábavou, divoká zvířata se stala vybíjenými nebo lovenými pro zábavu. K takovým výjevům sociálně-environmentálních kultur došlo sporadicky v lidských a nelidských společnostech v celé historii života. Nicméně až do podmanění egyptské civilizace a Středního východu Evropou, toto paradigma pro obživy založené na vykořisťování a spotřebě, nikdy nedosáhlo globálního měřítka, které známé dnes.

Vyrůstáním v Súdánu jsem již v páté třídě poznávala civilizaci prostřednictvím britského kurikula, a břehy Tigris a Eufrat a údolí Indu dovršily mé představy. Nicméně zůstala jsem zmatena z nesouladu mezi hlubokým pocitem štěstí a klidu, který jsem zažila ve svém dětství v přítomnosti divokosti, a základním předpokladem v civilizované epistemologii, která vylíčila svět jako nám nehostinný, kde život

znamená boj a utrpení. I přes přijetí tohoto utrpení a boje až do mých raných dvanácti let, jsem věděla hluboko uvnitř, že být na světě a v mém vlastním těle, byl neuvěřitelný zdroj radosti, pokud nejsou předkládána náboženská, kapitalistická nebo civilizovaná rozhodnutí poslouchat ty výše v "potravním" hierarchickém řetězci a pracovat, využívat jiné, zabíjet a konzumovat.

Toto spojení mezi jídlem, kolonizací a civilizací se v učebnicích vždy formulovalo jako něco pozitivního, inteligentního a důležitého. Od raného učení, povinné školní docházky, jsme očkováni věřit v nutnost kolonizovat životní prostředí monokulturní perspektivou a jsme nuceni se účastnit na tomto projektu kolonizace. Úspěšnost kolonizace závisí na rozsahu v jakém jsou domestikované zdroje schopny generovat přebytek hodnoty produktu, služeb nebo masa pro jejich vlastníky/konzumenty při minimálních výdajích. Pro dosažení tohoto cíle, ti kteří domestikují, musí změnit účel bytí oběti z divoké existence k té, kde oběť pracuje, co neefektivněji a produkuje maximum v co nejkratším čase, v nejmenším možném prostoru, a za co nejmenší možné energie (jídla a jiných výdajů energie). Domestikátor musí také "vychovávat" či přesvědčit "zdroje", že jsou zdroje. Civilizace tak začíná s modifikací vnitřního prostoru domestikovaného bytí. Čím dříve se s tímto procesem začne, tím lépe, nejlépe od narození a ještě před početím, kdy samotný pojem dítě je postaven na předpokladu, že jeho *raison d'être* je sloužit těm "výše". Tento abstraktní společenský řád se nazývá "sociální dobro". Civilizace to vyžaduje, čímž vytváří systém modifikace chování dětí pomocí systematického vkládání civilizovaných informací, logiky a schématu, konkrétně: školou.

Ilya Arshavsky, sovětský anarchistický fyziolog a ředitel Moskevské laboratoře pro vývojové fyziologie mezi léty 1935 a 1978, viděl divočinu jako místo morálky, protože divocí se řídí empatií a poznáním, že životu se musí dařit v rozmanitosti, aby se dařilo nám. Říká, že divocí nemají jinou možnost, než spolupracovat s rozmanitostí a životem. V kontrastu civilizace, říká Arshavsky, je nemorální, protože civilizovaní si sami sobě přiznávají právo zvolit si, zda trestat či nikoliv, mučit nebo ne, zabít či ne. Vysvětluje, že velice důležité je, jak jsou civilizovaná výchova a školství odpovědné za ekologickou devastaci, války a jiné formy brutality vůči přírodě a divočině. [3] Není náhoda, že civilizované vzdělávání probíhá v sterilitě školy, kde jsou děti po většinu jejich života pod zámkem mezi čtyřmi stěnami, jsou vyučovány prostřednictvím tisku a dalších médií, jak uspět pracováním v civilizaci na posílení hierarchií.

V jakékoli škole po celém světě, s výjimkou klecí nebo chovů se zvířaty udržovaných pro účelové vzdělávání dětí při domestikaci, jsou děti odtrženy od

jiných druhů, a dokonce od různých věkových skupin a generace lidí. Mimo to sociálně-ekonomická struktura veřejného prostoru a nerovnosti v přerozdělování bohatství, odděluje školáky třídě i v těch školách, kde jsou prováděny snahy smíšenosti pohlaví, etnických skupin a sociálně-ekonomických tříd. Blíže, školy zajišťují, aby dětem byla odepřena možnost prožívání života mimo zdi nebo za limity rodinné sítě, neboť i rodinné vztahy jsou sekundární k době, kterou děti tráví ve školách, a k významu kladenému na vzdělávání. Tím nezískají skutečné znalosti o tom, jak se světu daří nebo jak trpí nebo jak jejich civilizované paradigma živobyť působí ostatním utrpení a smrt.

Roky takové izolace narušuje schopnost dětí se vcítit do jiných lidí a nelidských bytostí a činí je náchylné k přijímání etických postojů zakořeněných v odcizení, nepřátelství vůči přírodě a ignoranci. Ve skutečnosti nemorálnost, krutost a neznalost představují nejnámennější rysy civilizace. Pokud je cílem vzdělání proliferace civilizaci, pak je logické, zda je tato agenda důležitou nebo ne. Školy pracují na vštěpování těchto vlastností do budoucích "lidských zdrojů", takže konkurenceschopnost, šikana a jiné formy násilí, které jsou na denním pořádku v dnešních školách, reflektují tento základ. [4] Naopak v ontologii divokosti se bytosti rodí pro jejich vlastní účely a radosti z bytí. Jejich existence je tak jejich *raison d'être* samotným. Skutečnost, že volně žijící bytosti nadále existují bez toho, aby je někdo učil, demonstruje to, že lidské a nelidské děti jsou zapojeny do výuky o tom, jak žít; a proto nemohou prospívat v umírajícím prostředí, také se učí, že nejlepší pro živé bytosti je udržet rovnováhu rozmanitosti ve společenství života. Tato epistemologie nebo způsob, jakým poznávat sami sebe a svět, je zakořeněna v základních předpokladech divokosti: konkrétně, když se na zemi zrodil život, bylo to proto, že zde byly vhodné podmínky pro život, a pokud je svět vhodný pro život, pak živé bytosti vědí, co je pro ně nejlepší. To nejlepší pro živé bytosti je zdraví, rozmanitost a štěstí.

Získání takových vědomostí vyžaduje přítomnost a schopnost porozumět emocionálnímu a prožívanému stavu těch, kteří sdílejí své místo, něčí svět. Jak Erica-Irene Daesová píše jménem Working Group on Indigenous Populations (Pracovní skupiny pro domorodé obyvatele) zřízené v roce 1982 o lidech, jejichž kulturní živobyť je založeno na udržitelných divokých sociálně-environmentálních vztazích:

"Domorodí lidé považují všechny produkty lidské mysli a srdce jako vzájemně propojené, a jak přicházejí ze stejného zdroje: vztahu mezi lidmi a krajinou, jejich příbuznosti s ostatními živými tvory, které sdílejí zemi, a s duchovním světem.

Protože hlavním zdrojem znalosti a kreativity je země sama o sobě, veškerá umění a věda lidí je manifestací stejných základních vztahů...” [5]

Takže v divokých společnostech se očekává, že se děti učí prostřednictvím zkušeností a interakcí za empatie a ochrany komunity, kde děti testují, pokouší a zakouší sebe a své okolí. Nedomestikovaná lidská a nelidská zvířata umožňují dětem rozvíjet své instinkty a poznat biologické rozmanitosti těchto vztahů na základě zkušenosti, empatie a seberealizace, bez ohledu na to, jak obskurní se může zdát seberealizace ostatním. Existují nekonečné příklady, které se klenou lidskou společností a jiných zvířat. Semai lidé v Malajsku nám nabízejí moderní ilustraci kultur tohoto rodičovství a dětství.

Stejně jako mnoho dalších domorodých společností po celém světě, Semaiové nevyžadují jiná omezení než týkající se násilí nebo honiteb nebo při reakci na bezprostřední život ohrožující nebezpečí. [6] Nenutí děti, aby posluhovaly, ani nezavádějí praxi jakékoliv formy psychologických, morálních či fyzických trestů na dětech, protože vidí dítě jako toužící a schopné učení, prostě tak, že žije a těší se bezpečí bezpodmínečné lásky, jíž poskytuje komunita. [7] V takových společnostech, jakmile děti začnou chodit, si asimilují kulturu hygieny a sociálních interakcí, například, že se rychle učí, kam jít na záchod bez knih, vyprávění nebo hrozby ostrakismem. Učí se také, že každý projev krutosti, včetně konzumace zvířat, není součástí “přirozeného potravního řetězce”, ale představuje kanibalismus, a je součástí kontextu násilí, který značí civilizované vztahy. [8]

Pedagogika tak nemá místo v divočině. Může existovat pouze v civilizovaných společnostech, kde se zaměřuje na integraci dětí jako budoucího “zdroje” do zavedených hierarchií spotřeby (úsilí, práce a života). Taková “integrace” vyžaduje systém vzdělání, který upravuje chování dětí, potřeb a touhy. To je domestikace sama o sobě, a ta sebou přináší standardizaci účelu: potravního řetězce, v němž přý všichni a vše existuje. Na rozdíl od divočiny, kde je velmi důležité, aby se děti naučily reagovat na změny a rozdíly inovativně symbiotickým způsobem, v civilizaci moc na tom, kdy a jak se děti učí tvoří nedílnou součást ustálených a abstraktních osnov určených k přípravě jich na práci v kontrolovaném a předvídatelném prostředí produkce a obsluhování potřeby vlastníků. Vzdělání je tedy systémem domestikace, který závisí na věznění, izolaci, stereotypním myšlením a prezentačním jazyku, spíše než na přítomnosti a osobní zkušenosti, jehož cílem je vymýtit idiosynkrazii, a to skrze bolest a odnětí potravin, “vědomosti” nebo představy, že nikdo neexistuje pro vlastní potěšení, ale jako zdroj pracovní síly nebo potravy pro někoho jiného.

Taková modifikace není účelem a bytí se stává ohniskem mezigeneračních vztahů,

a představuje nejcharakterističtější zkušenost dětství přinejmenším až do brzkých let, ne-li později skrze univerzitu a postgraduální studium. Tato praxe vychází z předpokladu, že se děti budou učit jak žít (v civilizaci) a sloužit ostatním jako zdroje, pokud jsou nuceny se učit prostřednictvím hrozeb pomocí systematického působení citové a/nebo fyzické bolesti. A samozřejmě toto je přesně ten svár. Děti vědí, že existují, aby se radovaly ze života, ne k jejich mučení, ne k utrpení a ne k vyhořelosti. Odpor k domestikaci byl vždy velký. Takže trvá desítky let vymýtit divokou vůli, zatímco téměř žádný čas pro všechny lidské a nelidské bytosti stát se divokými.

V této perspektivě jídlo tkví ve spojitosti domestikace, kolonizace, civilizace a vzdělávání, jelikož představuje zdroj, metodu a základní důvod civilizovaného násilí. Konkrétně zatajování jídla a indukce hladovění je metodou výcviku nelidských bytostí, které slouží lidským domestikátorům. Lidská zvířata jsou domestikována stejnou cestou pomocí vyhrožování chudoby nebo hladovění, což ve své podstatě je praktikou zatajování jídla, a což představuje hlavní pedagogické metody ve výcviku lidských zdrojů: školy používají známky a další psychické a fyzické tresty, aby donutily budoucí zdroje (pracovníky) k přizpůsobení se.

Proto není překvapením, že jako nikdy předtím v minulém století byla zaznamenána nebyvalá globalizace povinné školní docházky, kdy se formování dětského habitusu stalo do značné míry omezeno na třídy, jejichž hierarchická struktura vyžaduje poslušnost k osobám na vyšších pozicích (např. učitel a stanovený vůdce třídy), a kde se děti učí prostřednictvím poslechu učitele a prostřednictvím čtení a psaní. Třídy jsou uspořádány podle věku, jiní nejsou povoleni, a toto vězňení v prostorech s vrstevníky eliminuje možnost dětí zažít chaos každodenního života reálného světa. V minulém století byly dětem vnuceny koloniální jazyky a gramotnost po celém světě, bez ohledu na jejich kulturní zázemí, nebo zda práce, kterou by nakonec dělaly, vyžadovala dovednosti čtení nebo psaní, zejména v cizím, koloniálním jazyce.

Mé vlastní dětství je perfektním příkladem této kolonizace a její komplexity. Když jsem žila v Rusku, mé možnosti školních osnov byly omezeny na ruštinu, která byla oficiálním jazykem Sovětského svazu a satelitně "spřátelených" zemí, a když jsem se přestěhovala do Súdánu, vzdělávala jsem se v angličtině a arabštině, z nichž oba byly koloniálními jazyky v Africe. Navíc veškeré mé vzdělávání bylo antropocentrické a většinou eurocentrické a odcizující od skutečného života krajiny severovýchodní Afriky, v níž jsem žila, a která byla zpustošena, aby sloužila "Západu/Střednímu východu" a koloniálním potřebám prvních lidských otroků práce, poté ukradené

slonovině od zavražděných slonů, pak bavlň, mědi, uranu a ve finále ropě mezi nekonečným znásilňováním ostatního života. Po získání nezávislosti na Británii v roce 1956, Súdán zdědil koloniální hranice a zůstal koloniální entitou na základě skriptu v hierarchii "post" koloniálního ekonomického řádu, a tak pokračoval v dědictví hornictví, otroctví, vykořisťování, válek a rozšiřování pouští, čímž re-nařídil vykořisťovatelský paradigmat dravého potravního řetězce. Toto platí zejména pro všechny národní státy současného světa, zde nemůže být žádná suverenita v civilizaci, která je kolonialismem sama o sobě, zasahuje a podrobuje naší vnitřní a vnější krajiny.

Jako nejefektivnější metoda domestikace, vzdělávání v tom všem vždy hrálo důležitou roli. Historicky, když Arabové a později Evropané kolonizovali nové místa, první věcí, jíž udělali, bylo otevření škol nebo madras a kottab v arabštině. Přesto navzdory kauzálnímu vztahu mezi civilizací, utrpením a ekologickou devastací, rostoucí zoufalejší ekologickou situací, se stává civilizované vzdělávání nesnesitelněji "zdokonaleno", a tím více rodiče vyžadují pro své děti, přijímá se statní propaganda, že vzdělání je odpovědí. Nicméně deset tisíc let civilizace prokázalo, že to byla civilizace samotná, která přinesla organizované násilí, šíření chudoby mezi odcizené třídy nelidských a lidských zvířat, malnutrici, stres a využívání oslabeného imunitního systému, zatímco stísněné podmínky usnadnily šíření nakažlivých nemocí a epidemií. Například Armelagos a kolegové probírali v jejich paleontologickém výzkumu v roce 1991, jak se sedentismem a zemědělstvím narostla časná úmrtnost, zejména negativní dopady na ženy, děti a starší dospělé. [9] Podle nich k náhlému nárůstu neolitické populace došlo i přes zvýšenou úmrtnost snížením intervalů mezi porody a zvýšením počtem narozených dětí na jednu ženu. Jinými slovy civilizace vyžaduje jednorázové lidské zdroje pro vojenské, policejní a těžké práce, a tento požadavek byl naplněn přijetím patriarchálního paradigmatu, který zvýšil monokulturní populaci, zhoršil imunitní systém jednotlivců, skupin a celého životního prostředí. Ale toto jsem se nenaučila ve škole. Děkala jsem tento výzkum na vlastní pěst. Jak se stáváme vzdělanějšími, vzdalujeme se vzpomínce na šťastné jednoduché bytí ve světě, šetrné žití se Zemi, jinak je to bolestivé.

Přesto rodiče zakořenění v civilizačním projektu, bez ohledu na jejich místo v něm, i nadále věří, že čím více jsou lidé vzdělanější, domestikováni ještě hlouběji a trestáni ještě více, pak se musí dostavit štěstí – v jakémkoliv povrchním pochopení toho, že civilizovanost musí bavit.

Nevím, zda ještě v tomto bodě jde ekologické krizi předcházet, nicméně stále musíme dělat vše, co je v našich silách pro vyřešení jejich příčin a zastavit to. To

vyžaduje důkladné přezkoumání epistemologie, která pohání civilizaci a tím i zrušení všech forem nátlaku a uvěznění, včetně, nebo spíše počínaje školami.

Poznámky: 1. Ellen in Ingold, Tim (ed.) (1997) *Companion Encyclopedia of Anthropology: Humanity, Culture, and Social Life*, London: Routledge.

2. For an in-depth analysis, see AbdelRahim, Layla (2013) *Wild Children–Domesticated Dreams: Civilization and the Birth of Education*, Winnipeg: Fernwood.

And my dissertation:

_____ (2011) *Order and the Literary Rendering of Chaos: Children’s Literature as Knowledge, Culture, and Social Foundation*. Doctoral Dissertation, University of Montreal.

<https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/handle/1866/5965>

3. From AbdelRahim, Layla (2013) *Wild Children–Domesticated Dreams: Civilization and the Birth of Education*, Winnipeg: Fernwood.

4. I discuss the statistics and the roots of violence in-depth in AbdelRahim, Layla (2013) *Wild Children–Domesticated Dreams: Civilization and the Birth of Education*, Winnipeg: Fernwood. As well as in: (2011) *Order and the Literary Rendering of Chaos: Children’s Literature as Knowledge, Culture, and Social Foundation*. Doctoral Dissertation, University of Montreal.

<https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/handle/1866/5965>

5. Quoted in Ingold, Tim (2007) *The Perception of the Environment: Essays in livelihood, dwelling and skill*, London and New York: Routledge, page 150.

6. Dentan, Robert Knox (1968) *The Semai: A Nonviolent People of Malaya*, New York: Holt, Rinehart and Winston.

7. Ibid.

8. Ibid.

9. Armelagos, George J., Alan H. Goodman, and Kenneth H. Jacobs (Fall 1991). “The Origins of Agriculture: Population Growth During a Period of Declining Health.” *Population and Environment: A Journal of Interdisciplinary Studies* 13, 1: 9–22.

References:

AbdelRahim, Layla (2013) *Wild Children–Domesticated Dreams: Civilization and the Birth of Education*, Winnipeg: Fernwood. (2011) *Order and the Literary Rendering of Chaos: Children’s Literature as Knowledge, Culture, and Social Foundation*. Doctoral Dissertation, University of Montreal.

<https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/handle/1866/5965>

Armelagos, George J., Alan H. Goodman, and Kenneth H. Jacobs (Fall 1991). “The Origins of Agriculture: Population Growth During a Period of Declining Health.” *Population and Environment: A Journal of Interdisciplinary Studies* 13, 1: 9–22.

Dentan, Robert Knox (1968) *The Semai: A Nonviolent People of Malaya*, New York: Holt, Rinehart and Winston.

Ingold, Tim (ed.) (1997) *Companion Encyclopedia of Anthropology: Humanity, Culture, and Social Life*, London: Routledge. (2007) *The Perception of the Environment: Essays in livelihood, dwelling and skill*, London and New York: Routledge.

Majetek a vlastnictví půdy: mimo reflex „levice“

Téměř každý aspekt současné industrializované společnosti se točí kolem starostí s penězi, jejich zbabování a jejich akumulace. Naše každodenní rutiny, naše politika, naše způsoby života jsou centralizovány kolem peněz a metod, jimiž je můžeme získat. Jak fungující členové civilizace, jsme nuceni k účasti ve mzdové ekonomice, a proto téměř všeobecně jsme odsouzeni k životu nudné jednotvárnosti a zotročení v jedné z úhledně vymezených rolí, kterou tato kultura považuje za nezbytnou.

Přesněji řečeno, budeme zaujímat jednu z rolí schopné hromadit zisky pro sebe (nebo pokud budeme pracovat pro podnik, především pro vlastníky a zúčastněné subjekty), a tudíž, v širším schématu věcí, pomáhat k prevenci inflace a ekonomického kolapsu tím, že půjdeme ven a utratíme naše příjmy. Takže jinými slovy budeme dbát na to, abychom mohli pokračovat v práci; k zajištění, že ekonomika může pokračovat.

Pokud se toto zdá naprosto absurdní, je to proto, že to tak je. Věnujeme naši energii

a odevzdáváme svůj čas a své schopnosti, plýtváme svými životy k našemu zaměstnání a nepřichází z toho absolutně nic. Samozřejmě, všichni to víme, proto rozšiřujeme zoufalství na nudu moderního života a stále rostoucí úroveň duševních nemocí a depresí. Ale nebylo tomu tak vždy, pre-zemědělské společnosti neznali nic podobného této přísné kategorizaci do různých oborů. Mimo masové produkce samotných potravin, které uvolňují nezemědělské prvky společnosti, aby věnovaly svůj čas na jiné aktivity, snad největším faktorem této tragické situace je koncept vlastnictví, myšlenka, že jednotlivec nebo organizace může vlastnit kus země, z níž mohou odvodit zisk. Takový zisk může mít podobu příjmu od těch, kteří platí za právo využívat půdu nebo z produkce ze země, jež může být prodána.

Pakliže budu mít přístup k půdě, mohu být teoreticky soběstačný, mohu produkovat mé vlastní potraviny, mohu mít své přístřeší, nebudu muset prodávat svůj čas a své schopnosti jen proto, abych to získal. Jak Derrick Jensen uvádí, „ti, kteří jsou ve vedení, vždy chápali – a měli v tom jasno – že je těžké kontrolovat lidi, kteří mají přístup k půdě“.

Koncept soukromého vlastnictví je neodmyslitelně totalitní, následkem je hierarchie, útlak a nerovnost. „Levičáci“ tradičně zaujímají své středotřídní postoje k této otázce, s Marxisty koncept-ují tím, že pouze majetek, jež byl „usilovně získán, samostatně obstarán, samostatně vydělán“ je oprávněně vlastněn, zatímco anarchistické tradice se typicky distancují od privatizace majetku úplně. Pierre Joseph Proudhon famózně poznamenal, že „vlastnictví je krádež“. Obou odezvam se však nedaří řešit základní problém. Proudhonovo stanovisko je částečně správné v tom smyslu, že majetek je forma krádeže. Avšak je to krádež kusu životního prostředí od samotné přírody, spíše než jen od ostatních lidských bytostí.

Není to jen ješitnost soukromých osob domáhajících se vlastnictví půdy; je to domýšlivý předpoklad, že je vůbec možné lidské vlastnictví. Vzhledem k tomu, že našemu druhu nepatří o nic víc, než každému jinému. Lovci – sběrači – i když nepochybně existovaly teritoria mezi kmeny, zvláště v produktivním životním prostředí – by si nemysleli, že určitá skupina vlastní půdu; oni existovali jako nedílná součást životního prostředí spolu se všemi ostatními druhy a skupinami. Nepovažovali, a nemohli považovat sebe samých za někoho, kdo má božské právo vyloučit druhé z překročení umělých hranic.

Naopak, stav myslí, jež přijímá a aktivně hájí klam lidského panování nad zemí, je ten, který sám sebe stanoví v přímém rozporu s přírodním zákonem. Země je něco, co lze vykořisťovat, podřídit k lidským cílům, kupovat a prodávat, zacházet jako se zbožím. Její přirozený stav je typicky považován za nežádoucí a nepoddajný. Ta,

která si přivlastňuje zemi, rozšířila část svého já: země je nyní její, spíše její než jeho vlastní, bude existovat pouze ve stavu, který ona umožní. Navzdory tomu, co konstatovali Proudhon a jiné anarchistické postoje, nic to zásadně nezmění, pokud není země považována za veřejnou, spíše než soukromý majetek: je to pouze rozmar větší skupiny lidí; demokratičtější panství, ovšem přesto panství.

Přírodní cykly nejsou dobrovolně řízeny našimi hranicemi. Nelidské zvíře (či rostlina nebo houba, nebo mikrob) neví nic o „vlastnictví“ země, na níž se nachází, samozřejmě pokud je jeho stanoviště zničeno zásahem člověka, v takovém případě to zjistí příliš rychle (samozřejmě, to samé lze říci o domorodých národech ve světě, které civilizace terorizuje, zabijí či nutí „integrovat se“ – to vše ke svému zisku). Oni žijí ve shodě s přírodními rytmy jejich prostředí a to ne v protikladu k nim.

Země je malý zlomek celého vesmíru, extrémně křehká a tence obíhající „zónu zlatovlásky“ dokonale příznivou pro život, která je nedostupná pro jiné známé planety. Je to velice vzdálené jistotě, že ve Vesmíru existuje jiný srovnatelný svět, natož Mléčná Dráha. Jedná se o vzácné „zrnko prachu v ohromné kosmické tmě“, v poetickém slovu Carla Sagana, které máme tu čest nazývat náš kolektivní domov. Myšlenka, že jeden druh, jež žije nebo žil mezi nekonečno jiných druhů žijícími ve své biosféře, se může považovat za dostatečně důležitého k tomu, aby uzavřel zemskou krajinu pro sebe a svoje vlastní členy, je šílená.

Tyto druhy mohou žít v takové lži jen v krátkém časovém úseku geologického času, než se přetvářka nezřítí a realita přírodní jednoty se nezmění. Toto přehodnocení se stane tak jako tak, ovšem bylo by nekonečně výhodnější k tomu dojít svévolně a (relativně) plynule než vážnějšími a možná více náhlými prostředky.

Lidé nejsou více spojeni, a to navzdory miliardám v reklamách od IT společností. Proč to nazýváme společenstvím? Je to jen technologie. Stroje jsou spojeni, ne lidé.

Jak nás technologie zabíjejí?

Pokaždé, když Apple vydá nový iPhone či iPad, zdá se, že se svět stává šíleným. Ale jaký je problém? Proč se smartphony a tablety stávají tak důležité?

Andrew Keen z CNN, který podával zprávu z Mobile World Congressna na konci února, odkazoval na „naší rostoucí závislost na našich mobilních telefonech“ v díle nesoucí název „Jak se naše mobily staly frankenštejnským netvorem“.

SecureEnvoy, britská mobilní bezpečnostní firma, odhalila rozšířený stav zvaný „nomophobia“ (no-mobile-phobia) neboli strach ze ztráty něčího mobilního telefonu. Dvě třetiny dotazovaných SecureEnvoy se velice obávali ztráty svých mobilních telefonů – oproti 53 % před čtyřmi lety – popisovány byly takové příznaky jako třes, pocení a nevolnost.

Tento podivný vývoj je nový v některých ohledech, avšak také ne tak nový. Spolu se zrychlujícím se tempem a nabízenými sliby nových technologií, se začínají objevovat pochybnosti. Přístroje jako iPhone ztělesňují tvrzení, že high-tech posilují a spojují nás. A přesto jsem stále více odcizení, více izolovaní?

Odcizení do stavu hlubokého cynismu a ztráty smyslu pro zodpovědnost či

povinnost. Izolovaní ve společnosti, kde máme méně přátel a méně časté návštěvy podle sociologů. Počet těch, kteří nemají žádné přátele, se ztrojnásobil od poloviny 80. let 20. století.

Izolovaní a vykořenění v tom, co se stává stále více a více techno-kulturou, jsme svědky roztržení sociálních vazeb, eroze a solidarity. Nelze říci, že technologie jsou jediným faktorem, avšak není to náhoda, že jejich růst jako podmínek společnosti je doprovázen stále vyšší úrovní pocitů přemoci a rozptýlenosti.

Chtěl bych jít tak daleko, abych upozornil na dnes již chronické zbledlé střelby jako na jev úzce související s technifikací našich životů. Když se lidé identifikují více s jejich přístroji, než s jejich komunitou, může se stát cokoli. Rostoucí rozštěp sociální vazby znamená, že se může stát cokoli, a stává se to. Žádné spojení odněkud nikam není žádným řešením pro náš extrémismus.

Střelby – ve škole, na pracovištích, v obchodě – zůstávají záměrně neprozkoumané, a proto tajemné. Neexistuje žádná diskuse o tom, co nám tento trend říká o společnosti. Mezitím se to zhoršuje: V nejnovější verzi, táta (nebo máma) vybije celou rodinu.

Když se realita ztrácí za obrazovkou a mizí přímá zkušenost, techno mediace dosahuje nových výšin, zatímco komunita je také na ústupu. Virtuální realita, někdo? Je smutnou skutečností, že zde jen těžko zůstal nějaká komunita; to je důvod, proč politici a vývojáři používají tento výraz tak často. Komunita v dnešní době není ani trvalá, ani tváří v tvář. Může být digitální svět skutečně nazýván domovem?

Na tak velkou část života se v současnosti díváme skrze technologické pojmy, jako na problém jak to udělat. Co se stalo s naším přirozeným spojením k Zemi a jeden k druhému, k našim instinktům jako lidí? To se nestalo přes noc. V roce 1986 průkopník počítačů J.C.R. Licklider řekl: „V budoucnu budeme schopni efektivněji komunikovat skrze stroj, než tváří v tvář.“ Rozčarování techno-sféry dosáhlo tohoto stavu tím, že neustále nahlodává komunikaci v tváří v tvář. Za jakou cenu? Nevadí vestavěné dozorčí funkce mobilních telefonů, riziko rakoviny mozku, skutečnost, že – stejně jako zbytek technologické sorty, jsou budovaný na systematické destrukci přírodního světa. Co to stálo nás lidi, a mohou existovat alternativy k fixaci na takové „úžasně“ věci?

Individuální a sociální vyloučení je vázáno s povahou masové společnosti. Jak zdravá je masová společnost, masová kultura, masová spotřeba? V nedávné době W.H. Auden došel k závěru, že „situace naší doby nás obklopuje jako matoucí zločin“. Ale je jen matoucí, pokud budeme i nadále přijímat hlavní rysy naší doby

jako daností – nediskutovatelné, neproblematizované a nepolitizované.

Masivní techno-odcizení také zasahuje do rodiny. Žádné místo není osvobozeno. A toto se odehrává v kontextu rozvíjející se ekologické katastrofy, kontextu neoddělitelného od pochodu technologie. Od roku 1980 globální oteplování odpovídalo rostoucí úrovni industrializace. Moderní technologické systémy – na rozdíl od nástrojů – by nemohly existovat bez průmyslu.

iPhone a všechno ostatní jsou součástí tohoto celku. Řešení se týkají výsledku všech prvků. Techno budoucnost není budoucnost.

Poznámka: John Zerzan je anarcho-primitivistický filozof, autor několika knih a je jedním z nejzajímavějších a významných současných myslitelů (přínejmenším v USA). Jako u všeho jiného v životě, abyste si plně vážili Zerzanova přínosu k epistemologii či filozofii civilizace, je potřebné číst jeho práce a slyšet jeho konference. Jeho přínos je ještě působivější v ohledech na procesy západní institucionalizace myšlení a komodifikace znalostí– totalitní kontext, jež netoleruje žádný problém (filozoficky nebo jinak), který by ohrožoval „západní způsob života“.

„Západní způsob života“ není ničím novým. Objevuje se s kolonizací a vyhlazování domorodých kultur a života v Americe. Již v 17. století si američtí spisovatele a politici ospravedlňovali zabíjení a vyhnanství původních lidských a nelidských populací vírou ve své „nezanedbatelné“ právo na „život, svobodu a hledání bohatství“, na úkor nucených prací a životů jiných lidí, svobody – postoj plně odhalil otroctví, feudalismus a nyní málo placenou práci, nucenou námezdní práci v pravděpodobně „post“ průmyslové ekonomice. Zerzan se vrací ke kořenům této logiky kulturního systému a praxe domestikace a zemědělství, tj. Civilizace, jejíž motor byl uveden do pohybu abstrakcí (jazykem) a symbolickým myšlením.

Zerzanovo webové stránky najdete na johnzerzan.net.

Proti masové společnosti

Mnoho lidí touží po existenci bez donucovací moci, kde všichni mají možnost svobodně utvářet svůj život, jak si přejí pro dobro svých potřeb, hodnot a touhy. Aby byla možná taková svoboda, žádný jedinec nemůže rozšířit svou sféru kontroly nad životy druhých, aniž by měli výběru. Mnozí, kteří napadají útlak v moderním světě, se snaží konceptu „svobodné společnosti“ dosáhnout pokusem o reformu nejsilnějších donucovacích institucí, nebo je nahradit vlády „přímé demokracie“, společností kontrolující obce, průmyslovou federací vlastněnou dělníky, atd. Ti, kteří, upřednostňují hodnoty osobní autonomie či divoké existence mají důvod k oponování a odmítnutí všech rozsáhlých organizací a společností, jež by vyžadovaly nutnost imperialismu, otroctví a hierarchie bez ohledu na účely, pro které by mohly být vytvořeny.

Lidé jsou přirozeně společenští, avšak jsou selektivní. Pro přátelství a vzájemnou pomoc lidé přirozeně rozvíjejí vztahy s těmi, s nimiž sdílejí přízněnost. Nicméně teprve od nedávné doby se lidé organizují v rozsáhlých skupinách složených z cizích lidí, kteří mají jen málo společného. Po více než 99 procent lidské existence, lidé žili v malých a rovnostářských rodinných uspořádání, které poskytovaly život přímo ze země. Sběračské skupiny a zahradnické komunity minulosti a současnosti jsou známé tím, že si užívaly mnoho volného času, a jen zřídka k uspokojení své potřeby „pracovaly“ dvě až čtyři hodiny denně. Hlad a války jsou velmi vzácné v

těchto společenstvích. Mimo to fyzické zdraví, kvalita zubů a průměrná délka malých komunit jsou výrazně vyšší, než u zemědělských a raných průmyslových společnostech. Pokud existují vůdci, jsou pouze dočasní a neměli žádnou pravomoc moci.

Přesto, že lov/sběr a zahrádkářství určitě mění lokální prostředí a jsou někdy zbytečné, osvědčily se jako ekologicky stabilní adaptace. Sběr sloužil lidstvu po tři miliony let, zatímco zahrádkářství bylo vyvinuto v mnoha společenstvích v povodí Amazonie cca před 9000 lety. Drobné kultury, které dnes zůstávají, dávají obecně přednost tradičnímu způsobu života a mnoho z nich v současnosti vede pozoruhodnou odolnost vůči vládám a korporacím, které je chtějí násilně asimilovat tak, aby jejich země a práce mohla být využita. Lidé jen zřídka vstupují do masové společnosti bez donucení, neboť to vede ke ztrátě svobody a zdraví.

Vzestup civilizace byl umožněn díky nucené masové produkci. Pakliže některé z těchto společností začaly upřednostňovat zemědělskou produktivitu jako jejich nejvyšší hodnotu, začaly v dosahu jejich měst násilně veškerý život podřizovat k tomuto účelu. Komunity lidí, které si přály sběr a lov nebo pěstovat plodiny kvůli živobytí, byly nemilosrdně vyvražděny nebo zotročeny a ekosystém, který obývaly byl přeměněn na zemědělskou půdu kvůli tomu, aby byly nakrmena města. Ti, kteří se na plný úvazek podíleli na usnadnění živočišné, a rostlinné výroby, byli odstěhováni na venkov, zatímco veřejní činitelé, obchodníci, inženýři, vojenský personál, zaměstnanci a vězni obývali města.

Úkol vytvořit přebytek k uživení rostoucí specializované třídy způsobil povinnost producentů potravin stupňovat, a zároveň vytvářet potřebu pro další země, a to jak v zemědělství a tak při těžbě materiálů pro stavby a palivo. Lidé byli nuceni stát se otroky ve výrobě pro jiné instituce jako předpoklad pro přežití, a nelidský život byl buď zkrocen, nebo odstraněn pro dokončení lidských projektů. Po obsazení země, lidé byli donuceni nepřetržitě platit, odevzdávat hold v podobě daní nebo desátek (nebo v novější formě, v podobě nájemného nebo splácení hypoték), čímž začali věnovat většinu svého času a energie k politicky přijatelnému režimu zaměstnání. Pro bytí, aby byly uspokojeny požadavky statkářů nebo zaměstnavatelů výměnou za osobní prostor a komodity, je nemožné, aby se lidé živili lovem nebo zahradničením. Přesto, že by se drobné soběstačné komunity bránily nebo unikaly vniknutím vojenských a komerčních sil, nepodařilo by se jim uniknout asimilaci. Následně by rychle zapoměly na své kulturní praktiky, jež způsobují jejich závislost na utlačovatelském přežití.

Kapitalismus je současným dominantním projev civilizace. Kapitalistická ekonomika

je ovládána převážně korporativním státem; tyto organizace ve vlastnictví akcionářů činí volně obchodní rozhodnutí, aniž by nesly osobní zodpovědnost za následky. Korporace mají postavení jednotlivců, a tak poškozený může cílit pouze na majetek společnosti v soudním sporu, ne na vlastnictví a jmění jednotlivých akcionářů. Ti, kteří zaměstnávají korporace, mají ze zákona povinnost dosáhnout zisku nad všemi ostatními možnými zájmy (např. ekologická udržitelnost, bezpečnost pracovníků, zdraví komunity, atd.) a může být propuštěn nebo zažalován pokud neplní své „povinnosti“. Jako technologicky vyspělá forma civilizace, kapitalismus zasahuje a využívá ještě větší území, což vede k dalšímu snížení prostoru pro svobodně vzkvétající život pro své vlastní účely.

Stejně jako civilizace, kapitalismus odvádí, jak lidský život, tak nelidský do otroctví, pokud je považován za užitečný a odstraňuje ten, který je neužitečný. V režimu kapitalismu, většina lidí tráví většinu každého dne (typicky 8 až 12 hodin) nesmyslnou, monotónní a přísně kontrolovanou a často fyzicky i psychicky škodlivou prací pro získání základních potřeb. Privilegovaní jedinci také mají tendenci pracovat intenzivně a důkladně, ale typicky reagují na sociální tlak, nebo uspokojují závislost na zbožím a službách. Vzhledem k otupělosti, odcizení a ztrátě moci, což charakterizuje průměrnou denní zkušenost, naše kultura vykazuje vysokou míru deprese, duševních onemocnění, sebevražd, drogové závislosti a dysfunkčních a hanlivých vztahů, spolu s četnými pomocníky k existenci (např. prostřednictvím televize, filmy, pornografie, video hry, atd.).

Civilizace, ne samotný kapitalismus, vznikla systémovým autoritářstvím, nuceným nevolnictvím a sociální izolací. Pro to také útok na kapitalismus, který netrefí civilizaci, nikdy nedokáže zrušit institucionalizované donucení, které pohání společnost. Pokus kolektivizace průmyslu za účelem demokratizace selhává, když všechny velké organizace přijímají směr a tvar, který je nezávislí na záměrech svých členů. Jestliže je sdružení příliš velké na to, aby byl umožněn vztah tváří v tvář mezi členy, bude nutné přenést rozhodovací pravomoci na zástupce a odborníky, aby bylo dosaženo cílů organizace. I když jsou zástupci zvoleni na základě konsensu nebo většinovým hlasováním, nemohou členové skupiny dohlížet na každý čin zástupců, pokud není organizace dostatečně malá, aby se lidé mohli sledovat navzájem. Zvolení vůdci nebo specialisté nemohou být dohnáni k zodpovědnému mandátu, ani nemohou být odvoláni za nezodpovědné nebo donucovací chování, než když jsou pod dohledem určité skupiny. Toto není možné v ekonomice založené na vysoce stratifikované dělbě práce, kde se daný jedinec nemůže soustředit na jednání druhých. Navíc voleným zástupcům je přiděleno více času a prostředků pro přípravu a presentaci jejich věcí, a proto je více pravděpodobné, že získají další moc

prostřednictvím podvodu a manipulace. Přesto, že si skupina jako celek určuje veškeré své zásady a postupy (což je samo o sobě nemožné, když je zapotřebí odborné znalosti) a zástupcům jsou přiřazeny povinnosti, kteří je uplatňují, budou i nadále konat nezávisle, když nebudou souhlasit s pravidly, a jsou přesvědčeni, že mohou uniknout trestu za jejich nedodržování. Demokracie je nezbytně zastupitelská, ne přímá, když je vykonávána ve velkém – je neschopná vytvářet organizaci bez hierarchií a kontroly.

Neboť masová produkce musí zvýšit produkci k udržení své existence a rozšíření, má tendenci imperialisticky rozšířit svou působnost vlivu. Protože města a průmysl se spoléhají na vnější vstupy, jejich cílem je, aby se chopily okolní oblasti pro zemědělské produkty a průmyslové použití, což je činí nehostinné jak nelidským ekosystémům, tak soběstačným lidským komunitám. Tato oblast se rozšiřuje spolu s nárůstem obyvatel nebo specializací práce, které město zažívá. Dalo by se říct, že průmyslová produkce by měla být zachována, ale zmenšena tak, aby ekosystémy a neprůmysloví lidé měli určitý prostor pro koexistenci.

Za prvé, tento návrh si žádá otázku, proč by civilizace měla stanovit své vlastní hranice, namísto obětí její predace. Za druhé, nejsou zde žádné historické příklady ekonomik produkce, které se nerozšiřují, a to především proto, že je nutné jejich rozšíření po vyčerpání dostupných zdrojů.

Strukturální složitosti a hierarchie civilizace musí být zamítnuty, spolu s politickým a ekologickým imperialismem, jež se šíří po celém světě. Hierarchické instituce, koloniální expanze a mechanizace života jsou nutné pro správu a proces masové produkce. Pouze malé soběstačné komunity mohou koexistovat s ostatními bytostmi, lidskými či nelidskými, aniž by na ně zaváděly svou autoritu.

Poznámka: Přeloženo z časopisu Green Anarchy #6.

Apokalypsa

Když bílý muž zabije indiána ve férovém boji, nazývá to čestným, ale když indián zabije bílého muže ve férovém boji, nazývá to vraždou. Když bílá armáda bojuje s indiány a vyhraje, nazývá se to velkým vítězstvím, ale v případě, když ztrácí, je to nazýváno masakrem a jsou povolány větší armády. Pokud indián prchá před těmito armádami, když se snaží vrátit, zjistí, že bílí muži žijí, kde bydlí. Pokud se indián snaží bojovat s takovými armádami, je zabit a půda je stejně tak zabrána. Když je zabit indián je to velká ztráta, která zanechává mezeru v řadách našeho lidu a smutek v našich srdcích, když jsou zabiti tři nebo čtyři bílí muži, další přijde na jeho místo, a nemá to žádného konce. Bílý muž se snaží dobít přírodu, přehnout ji k vlastnímu chtíci a využít ji marnotratně, až dokud není všechno pryč a pak se jednoduše přesune dál, odpad zanechá za sebou a vyhledává nová místa k zabrání. Celá bílá rasa je monstrem, které je pořád hladové a co konzumuje je krajina. –

Chiksika

Jako dlouhodobý environmentální aktivista, a jako bytost žijící na samém konci rozpadající se civilizace, jsem se důvěrně seznámil s krajinou ztráty a zvykl jsem si na každodenní zátěž zoufalství. Procházel jsem holoseče, které se táhnou po obou stranách hor a kde se rozděluje povodí od povodí, a seděl jsem mlčky u prázdných řek, které před dvěma generacemi byly bičované do bíla nespočetnými lososy

připlouvajícími se domů třít a zemřít.

Před několika lety jsem se začal cítit apokalypticky, ale váhal jsem použít toto slovo. Z části kvůli těm komiksům plným šíleného smíchu, které jsem viděl, kde nosili tabule “Konec je blízko”, a z části kvůli síle tohoto slova. Nechtěl jsem ho používat zlehka.

A poté se mne kamarádka a aktivistka zeptala: “Co tě přivede k tomu, aby jsi mluvil o apokalypse? Smrt lososů? Globální oteplování? Ozónová díra? Vyhynutí 90 procent velkých ryb v oceánech, přeměna jezera v San Diegu na mrtvou zónu, stejně jako Mexického zálivu? Budete to konec velkých korálových útesů? Vymření dvou set druhů za den? Čtyři set? Šesti set? Ukaž konkrétní bod Derricku, který tě dovede k tomu používat toto slovo?”

Myslíte si, že naše kultura přistoupí na dobrovolnou transformaci ke zdravému a udržitelnému způsobu života?

Posledních pár let jsem se ptal na tuto otázku lidí, na jednáních a shromážděních, v knihovnách, v autobusech, v letadlech, v obchodu s potravinami, železářství. Všude. Odpovědi se pohybují od vysokých čísel k směšným. Nikdo neodpovídá kladně. Jeden chlap v jednom rozhovoru zvedl ruku, a když se všichni na něj podívali, dal ruku dolů, a poté rozpačitě řekl: “Ach, dobrovolně? Ne, samozřejmě, že ne?” Moje další otázka: když toto pochopíme—že tato kultura sama od sebe nepřestane ničit přírodní svět, likvidovat domorodé obyvatele, vykořisťovat chudé a zabíjet ty, kteří vzdorují—posuneme naše strategie a taktiky? Odpověď? Nikdo neví, protože jsme skutečně nikdy o tom nemluvili: jsme příliš zaneprázdnění/é předstíráním, že tato kultura projde kouzelnou transformací.

Právě jsem se vrátil domů z rozhovoru s novou kamarádkou, další dlouholetou aktivistou. Vyprávěla mi o kampani, na níž se podílela několik let ve snaze pokusit se zastavit postřiky Agent Orange, silný defoliant a teratogen, prováděné vládou a nadnárodní dřevařskými korporacemi v lesích Oregonu. Kdykoliv se aktivisti/tky dozvěděli/y, že dojde k postřikům, shromáždili/y se s nadějí, že jejich přítomnost zastaví otrávení. Ale pokaždé přesně jako hodinky, se objevily vrtulníky a pokaždé přesně jako hodinky, se z vrtulníků snesl na údolí a na protestující aktivisty/tky Agent Orange. Kampaň neuspěla.

“Ale”, řekla, “Povím tě, co se stalo.”

Skupina veteránů z Vietnamu žila v těchto horách a poslala zprávu předsednictvu úřadu pro pozemkovou správu a Weyerhaeuser, Boise Cascade a ostatním

dřevařským společnostem, v níž uvedla: “Známe jména pilotů vašich vrtulníků a známe jejich adresy.”

“Víš, co se stalo pak?” Zeptala se.

Myslím, že ano”, odpověděl jsem.

“Přesně tak”, řekla. “Postřiky byly zastaveny!”.

Poznámka: Derrick Jensen, autor textu, je autorem více než jednadvaceti knih, včetně *A Language Older Than Words*, *The Culture of Make Believe* a *Endgame*. Často je nazýván filozofickým básníkem environmentálního hnutí, byl jmenován jedním z Utne Readerů – „50 vizionářů, kteří mění váš svět. V roce 2008 vedl Press Action „Dynamic Dozen“ a v roce 2006 byl „Osobou roku“ Press Action

Tato esej je přeložena z knihy *Endgame*, Vol. 1: *The Problem of Civilization*.

O nás

Říkejme si puntíčkovaní chrobáci

„...Jde o to, aby se lidské chápání a cítění spíše posunulo k hranicím anarchistických myšlenek spojených s co největším odstraněním té techniky, která jakýmkoli způsobem může závažněji poškozovat životní prostředí. Jde o dlouhodobý proces, který je ale nutné v nejbližších chvílích zahájit. Je jedno, jestli si jeho nositelé budou říkat anarchisté, komunisté, primitivisté nebo třeba puntíčkovaní chrobáci...“ - John Zerzan

Čím jsme můžeme nazývat projektem, nebo můžeme být skupinou, nebo hnutím, nebo jsme jen jedinci, jimž se nelíbí stav životního prostředí a vztah k němu, stav a vztah společnosti, stav našich životů či vykořisťování nelidských zvířat. Myslíme si, že stejně jako nezáleží, jak si říkáme – anarchisté, komunisté, primitivisté nebo třeba puntíčkovaní chrobáci, nezáleží, jak uvedeme, čím jsme. I když Projekt by mohlo být správné slovo pro naši činnost.

Co zastáváme je anarchistická kritika civilizace. Znamená to, že naše kritika a odmítnutí nezahrnuje jen současný systém, ale naše pochopení, jak sociálních, socio-environmentálních či environmentálních problémů leží v samotné civilizaci, technologiích, zemědělství nebo domestikaci.

Naše úsilí není poháněno ideologií, ale je řízeno zánikem a násilím, které představuje civilizace pro život na Zemi a lidi. Je poháněno hierarchiemi a represí, které pohánějí a udržují civilizaci, stejně jako je poháněno touhou po naší svobodě nejen bez moci a nadvlády kapitálu, ale nadvlády samotných technologiích, civilizace a domestikace.

Nejsme extrémisté, jsme radikální. Radikalismus pochází z latinského slova „radix, což znamená doslova kořen. Svým zaměřením je anticivilizační kritika považována za nejradikálnější kulturní kritiku, zatímco vyhledává kořeny ničení životního a hierarchických či parazitických politických, sociálních či socio-environmentálních vztahů, a snaží se je napadnout a odstranit na své základní úrovni.

*„Pokud jsme kdysi - a tak
dlouho - žili v rovnováze
s přírodou a každý s
každým, měli bychom být
schopni, dělat tak znovu.“
- John Zerzan*

Puntíčkovaní chrobáci
[puntickovani-chrobaci\(AT\)riseup.net](mailto:puntickovani-chrobaci(AT)riseup.net)
puntickovanichrobaci.noblogs.org